Цана нумэру 50 кап.

БЕЛАРУСКАЯ ДУМКА

ШТОДЗЕННАЯ ГАЗЭТА.

Рэдакцыя і Адміністрацыя — Востра-Брамская, № 9 — адчынена што дня, апрача сьвята, 10—3 гадз.

АБВЕСТКІ: 1 радок перад тэкстам 4 рублі. 1 радок за тэкстам 2 рублі. 3 безработных за усю абвестку 2 рублі.

ПАДПІСКА: на 1 месяц—10 руб., на 3 месяцы—25 руб.

Год I. | Вільня, Пятніца, 11 ліпня 1919 г. | № 42.

Вільня, 10 липня 1919 г.

«Беларускае (панскае) жыцьцё», новая віленская часопісь, не пасьпеўшы слова сказаць у абарону гаротнага, бяздольнага беларускага селяніна, учадзела на унію з польскім панам і проста расьпінаецца, даводзячы, што польскі пан — якраз пара да беларускай безпасажніцы.

Калі гэтак сваволіць «Белаляшскае жыцьцё», а народ беларускі маўчыць, сьцяўшы зубы,—якраз тады прамаўляе народ польскі.

На тым тыдню ён прамаўляў на вуліцах Варшавы галасамі многатысячнай таўпы безработных.

Надовічы ён прамаўляў у сойме галасамі левых дэпутатаў: «Слава вам, паны—магнаты, за няволю нашу, за нашы кайданы»—пяяў у сойме польскі народ.

Далёка пачуюць людзі гэтую песьню.

I не адзін пан зламае галаву за тое, што прымусіў паляка-селяніна сьпяяць яе.

Сьпяяць яе цяпер у сойме ад раджонай Польшчы!

Але добра, што выйшла на тое.

Цяпер, прынамсі, і самыя няўзоркія і навекі сьляпыя і нявідушчыя людзі, якімі ёсьць і пісакі з «Белаляшскага жыцьця» пабачуць ясна, як стаіць справа.

Пабачуць і зразумеюць, чаму польскія палітыкі ідуць да нас «з голымі рукамі».

I дасканальна уцямяць, з кім па дарозе беларускаму народу: ці з братнім польскім народам ці з катнім польскім панам?

Калі гэты дэгенерат ня хоча даць зямлі свайму польскаму селяніну, што-ж ён дасьць селяніну беларускаму?

I што, апроч голых рук, могуць мець абаронцы уніі, пакуль у Польшчы пануюць паны? — Нічога!

Дзегаць, скуру, збожжа і усё, што у вас ёсьць, і будуць папікаць вас сольлю ці яшчэ чым-небудзь, што дадуць вам, узяўшы з вас у сто разоў больш. Ось падумайце аб гэтым, астанавіцеся над пачуцьцем польскіх сялян, якія выходзілі з салі пасяджэньня з пяяньнем: «О чэсьць вам, панове магнаты, за нашую няволю і нашыя кайданы»...

А. С—ва.

II беларускі вучыцельскі зьезд Горадзеншчыны.

У нядзелю, 6 ліпня, у Горадні адбыўся зьезд беларускага вучыцельства Горадзеншчыны. На гэтым зьездзе было 25 прадстаўнікоў арганізаванага народнага вучыцельства. У прэзыдзіум зьезда былі выбраны: старшынёй Тамаш Грыб, намесьнікам старшыні Пауліна Мядзіолка і пісарам В. Шаленко.

Пасьля дакладаў з месц, у якіх выясьнілася вельмі цяжкае палажэньне беларускага народнага вучыцеля на вёсцы пад час польскай акупацыі, былі заслуханы даклады аб мэтадах навучаньня у роднай мове—П. Мядзіолка і аб працоўным мэтодзе навучаньня ў народнай школе—Т. Грыб.

У канцы засяданьня былі вынесены вось гэткія пастановы:

1. Беларускі вучыцельскі зьезд Горадзеншчыны дамагаецца перад Цэнтральнай Радай Віленшчыны і Горадзеншчыны, каб Рада затрэбавала ад польскай окупацыйнай улады спыненьня перашкод у культурна-асьветнай працы беларускім вучыцялём на мясцох, а таксама каб была дадзена магчымасьць вольна рабіць сходы ў справе народнай асьветы і організацыі Грамад Беларускай Моладзі і Беларускіх Народных Хат.

2. Дзеля таго, што ў Горадзеншчыне вельмі мала ёсьць народных школ і што польская окупацыйная ўлада адчыняе ўсюды школы толькі польскія, беларускія-ж шмат дзе пазачыняла, — Беларускі вучыцельскі зьезд Горадзеншчыны дамагаецца перад Ц. Р. В. і Г., каб Рада настаяла перад польскай окупацыйнай уладай аб тым, што ўсе беларускія народныя школы, якія пазачынены па распараджэньню гэтае улады, каб усе яны былі йзноў адбудованы і каб у будучыне адчыняліся школы толькі беларускія, якіх жадае сам народ.

3. Каб усе назначэньні вучыцялёў у школы рабіліся ў паразуменьні з Радай Беларускага Вучыцельскага Саюзу Горадзеншчыны.

Польскія сяляне засьцерагаюць нас.

Зьвер, страшны зьвер, які крыўся за прыгожымі словамі польскай эндэцыі аб правох народа, паказаў свой твар на гістарычным 64 пасяджэньні, калі прыйшлося уласьнікам зямельных абшараў аддаваць сваю зямлю «хлопу», г. ё. таму народу, за якога на словах яны на ўсё гатовы. Пан X. пэўна падумаў: «Я не магу проціў свайго сумленьня ісьці і буду галасаваць проціў, але пэўна паны I і Z будуць галасаваць за. Але паны I і Z у гэтым былі солідарны з панам X, і ось што мы бачым: аграрны праэкт, аб якім пратрубілі на ўвесь сьвет, праваліўся, і паны паказалі сябе ў такім сьвеце, ў якім яны запраўды ёсьць. Гульня ў словы скончылася і, калі прыйшлося перайсьці да справы, паны паказалі і свой гонар і сваю культуру. З гэтай культурай яны хочуць прыйсьці і да нас і пакуль што таксама гуляюць з намі ў добрыя адносіны, але ў душы кажуць сабе: «Каб нам толькі захапіць іх, то яны, гэтыя беларусы, будуць пасьці ў нас сьвіньней». Дзе-ж ваш гонар, скажыце, калі вас адпіхаюць, вас ня хочуць, а вы ўсё-ж туліцесь да нас, усё цягніце нам свае абоймы. Дзе-ж ваша культура, калі вы пасылаеце вашых агітатараў у вёскі, і яны кажуць там, што сяляне прападуць адны бяз Польшчы, бо ў іх няма грашэй, солі, фабрык і т. д., ужо ня кажучы аб тых вялізных намаганьнях, якія робіць клерыкал-палянізатар. Але вы, тыя, што прыслухіваецеся да галасоў гэтых гадаў, падумайце, чаго-ж яны каля вас круцяцца, чаго ідуць да вас, шэрых і бедных, чаго яны ад вас хочуць, калі у вас нічога няма даць ім за фатыгу. I калі вам абяцаюць і даюць горстку мукі ці сала, то вы падумайце, што гэта ласка Амэрыкі і што гэта самае атрымліваюць і сербы, і румыны, і Аўстрыя, і калі будзе бальшавізм спынены, то і Расея атрымаець таксама,—але-ж гэтым народам ня трэба адмаўляцца ад сваёй бацькаўшчыны, але-ж зразумейце, што гэта акт гуманізму Амэрыкі і ніхто ня вымагае ад вас, каб вы сваё старшынства ў краё прадавалі за горстку мукі.

Каб вы самі сваімі рукамі аддалі сябе ў няволю. Паны будуць браць у вас лес,

4. Зьезд дамагаецца перад Ц. Р. В. і Г., каб у як найхутчэйшым часе былі адчынены ў Горадні краткасрочныя курсы для вучыцялёў.

5. Зьезд даручае Радзе Саюза, каб яна ў як найхутчэйшым часе выясніла грашавую справу, дзеля таго, што вучыцялі не атрымалі належнай ім пэнсіі з таго дня, як зьявілася польская акупацыя, т. ё. за красавік, травень і чэрвень.

6. Зьезд даручае ў далейшым вясьці ўсе справы Саюза Радзе Саюза, якая была выбрана першым Б. В. З. Г.

7. Зьезд выказвае пажаданьне, каб усе беларускія вучыцялі Горадзеншчыны належалі да Беларускага Вучыцельскага Саюзу Горадзеншчыны.

8. Зьезд даручае Радзе Саюза, каб яна паклапацілася ў як найхутчэйшым часе заснаваць у Горадні Цэнтральную Беларускую Кнігарню і Бібліатэку дзеля пашырэньня роднай літэратуры на вёсцы.

Конфэрэнцыя Б. П. С.-Р. Горадзеншчыны.

6 ліпня у Горадні адбылася канфэрэнцыя Беларускай Партыі Социалістаў-Рэволюцыанэраў Горадзеншчыны. Конфэрэнцыя аб сучасным агульна - палітычным палажэньні вынясла вось гэткую рэзолюцыю:

Беларускі народ, які ў сваёй абсалютнай большасьці складаецца з працоўнага сялянства, пад час сусьветнага змаганьня працоўнага народу за ўстанаўленьне сацыалістычнага ладу ва ўсіх краёх, які нясе волю і шчасьце ўсім прыгнецяным народам, высвабаджэньне працы ад вызыску капітала і вольнасьць развіцьця ўсіх духоўных багацьцяў кожнае чалавечае асобы—ня можа ў гэты вялікі гістарычны мамэнт ня стаць у рады байцоў за гэты сьветлы ідэал людзкога шчасьця.

Беларускі працоўны народ зьвязаў сваю лепшую долю з Вялікай Расейскай Рэволюцыяй, якая адным з аснаўных сваіх дамаганьняў выставіла змаганьне за вольнае права на нацыянальнае самазначэньне усіх прыгнецяных народаў. Але рэволюцыя толькі тагды зможа прынясьці вялікую карысьць усей працоўнай клясе, калі яна будзе насіць сусьветны характар. У той час, як у Расеі была рэволюцыя, у якой беларускі працоўны народ прыймаў самае актыўнае учасьце і займаў сярод іншых народаў быўшай Расеі не апошняе места,—працоўныя народы Эўропы былі захоплены ўзаемнай крывавай вайной, кожны паасобку падтрымліваючы імпэрыялізм сваёй буржуазіі. Голас Вялікай Расейскай Рэволюцыі праз фронт штыхоў не пачулі працоўныя народы Эўропы і ня зрабілі належнай дапамогі ў гэтым вялізазным змаганьні. Расейская рэволюцыя была задушана бальшавіцкім комісарадзяржаўным рэжымам, які сыстэматычна сваім тупым чырвоным тэрорам падгатаўляе новую чорную рэакцыю, якая настане ўзамен істнуючай чырвонай.

Маскоўская камуністычная ўлада перад усім сьветам ганебна адмовілася бараніць лёзунгі Вялікай Расейскай Рэволюцыі. Яна на паперы нібы прызнае незалежнасьць Беларускай, Літоўскай, Украінскай і іншых радавых рэспублік, але ў той-жа самы час пасылае сваіх намесьнікаў у выглядзе членаў цэнтральнага камітэту расейскай камуністычнай партыі, каторыя ня толькі ня прызнаюць незалежнасьці гэтых рэспублік, але навет усімі спасабамі стараюцца зусім зьнішчыць уселякія адзнакі нацыянальнай самабытнасьці гэтых народаў. Гэтак пасту пілі маскоўскія камуністы з Незалежнай Беларускай Радавай Рэспублікай, калі іх намесьнік „его величество" Іоффэ падзяліў Беларусь на дзьве часткі і адну далучыў да Маскоўшчыны, а другую да Літвы, стварыўшы такім парадкам Літоўска-Беларускую Радавую Рэспубліку, якая зьяўляецца простай фікцыяй толька на паперы. Ня інакш гэтае пытаньне стаіць на Украіне, дзе «его величество Ракоўскі ў апошні час таксама далучаў да Маскоўшчыны усю Украіну.

Сваёй бязумнай палітыкай у зямельнай справе--нацыяналізацыя зямлі--гэта значыць, каб апралетарызіраваць сялянства, ці інакш кажучы, каб усіх сялян зрабіць батракамі, маскоўскія камісарадзяржаўныя імпэрыялісты паставілі процій улады бальшавіцкіх радаў усё працоўнае сялянства, якое перастае больш ужо верыць у пекныя словы «геніальных вождей мирового комунизма» Леніна, Троцкага і К-о, адчуваючы на сваім карку гнёт і розныя зьдзекі камісараў, розных карацельных экспэдыцыяў і экспэдыцыяў па хлеб.

Але у гэты мамэнт пачынае ўзрастаць рэволюцыйны рух у Эўропе. У Нямеччыне, у Чэхіі, у Румыніі, Францыі, Італіі, Англіі і іншых краёх працоўныя масы не згаджаюцца з палітыкай Версальскіх тайных дыплёматаў і сваімі забастоўкамі, як, напрыклад, нядаўна адбыўшай агульнай забастоўкай у Францыі—пратэстуюць процiў міра з анэксіямі і контрыбуцыямі.

Антанта прызнала ўсерасейскім урадам контр-рэвалюцыйны, чорна-рэакцыйны ўрад адмірала Колчака, які маецца «собрать воедино все русския земли» і даць «куцую» аўтаномію усім нацыям бывшай царскай Мікалаеўска-Распуцінскай Расеі.

Антанта прызнала клерыкальна-імпэрыялістычны ўрад Польшчы, прадстаўнікам якой на мірнай конфэрэнцыі зьяўляецца вядомы расейскі царскі бюркрат Дмоўскі, каторы разам з панамі Сазонавым, Ізвольскім і іншымі, гэтымі вернымі слугамі Маскоўскай чорнай рэакцыі, хоча падзяліць Беларусь на часткі і адну далучыць да Польшчы, а другую да Маскоўшчыны. На гэтым яны хочуць паміж сабой памірыцца—«стварыць праўдзівы мір»...

Антанта таксама, як і маскоўскія комуністы, толькі на паперы прызнае права на вольнае нацыянальнае самазначэньне ўсіх народаў. Антанта дзеля карысьці сваёй буржуазіі падтрымлівае толькі дужых, каб эксплуатаваць слабых.

Але Эўропа стаіць на парозе рэволюцыі. Гэта рэволюцыя будзе Вялікай сусьветнай социалістычнай рэволюцыей. Гэта будзе апошні і рашучы бой за социялізм.

Усе пастановы мірнай конфэрэнцыі, якая цяпер засядае у Версалі ў адзін мамэнт будуць зьнішчаны паўстаўшымі народамі Эўропы.

Беларускі працоўны народ здабудзе сабе права на вольнае нацыянальнае самазначэньне толькі ў сусьветным саюзе ўсіх прыгнецены народаў. Беларусь будзе вольнай толькі тагды, калі будуць парваны апошнія ланцугі гнёту і зьдзеку ча-

Дзьве душы.*)

IX.

Іншыя натуры, каб жыць далей і мець нейкі спакой, чуюць пільную патрэбу у яснасьці і добрай цямнасьці ува ўсім, што ёсьць навакол, і таксама у сваім жыцьці за астатні, пасьля такога-ж уразуменьня, час. Гэткіх натур найболей сярод славянаў і народаў Усхода. Яны патрабуюць нейкага задавальненьня і спакою духа ў адносінах да ўсяго, што есьць і што дзеецца на сьвеце. Час да часу проста карціць ім упарадкаваць думкі свае—гэта азначае: хоць і не разьвязаць спрадвечнага пытаньня: «Аткуля ўсё і што яно?» — дык хоць супакоіць сябе, палумаўшы, палятуцеўшы і зноў набраўшыся яснасьці ў поглядах на спрадвечна няяснае. З аднаго боку гэта выглядае патрэбным чалавеку падрахункам, а з другога боку — непатрэбнай і шкоднай штукай у такую пару, калі «грошы—час».

Найбольш яснасьці маюць людзі ў саўсім маладым ці саўсім старым веку. А людзі веку сярэдняга ня маюць на тое часу сярод клопату і клуму жыцьця. Дзе-ж і калі-ж тут падумаць і ўцяміць аб сабе і аб сьвеце, раз навокал усё круціцца казаў той, у скоках, раз навокал усё гручыць, як грузавы аўтамабіць па каменьню.

Цямнасьць тую часам неўспадзёўкі знаходзяць, аднак, і яны на глухой прасёлкавай дарозе, праехаўшы па ёй кольkідзесят вёрст.

Ціхая бязьлюдная дарожка сярод жыта, ці сярод сумнай імглы восені, ці навет узімку, сярод белага скутага сьцюжаю поля, даець патрэбны спакой і родзіць у душы патрэбную, хаця-ж невясёлую, але ціхамірную яснасьць.

Залежыць тое і ад спосаба язды.

Патрошку цюхціў кары конь, бразкаючы банячкаю на дузе. Ен падзаваў шпаркасьці там, дзе дарога роўная-роўная, а яшчэ—з невялічкай горкі; але найчасьцей выпадала ісьці ступою: то з крутой гары, то па грэблі, то йзноў пад вялікаю гару; а роўнасьці па дарозе мала.

Калі патроху забылася прыкрасьць з вучням-агітатарам,калі сумная і родная імгла восені ізноў патрошку ахоплівала сэрца, Абдзіраловіч пачаў набірацца той яснасьці.

І як маўклівасьць белабрысага, з чырвонай, зморшчанай шыяй падводніка ў белым жупане і белай маргелцы; і як аднатоннасьць дарогі; і як хваравітая прыемнасьць ад мулкасьці на нядрогкіх калёсах, што зьявілася няўпрыцям намест мягкасьці падсьцеленага сена і пераходзіць неўзнаку у нейкую анямеласьць, калі праехаў, нявылезаючы, дваццаць, а можа і трыццаць вёрст; як самая дарога, — так цягнулася і такою была чарада яго думак, у канцы каторай павінна была наступіць яснасьць, як станцыя у канцы дарогі, хоць і тысячы станцый, апрача гэтай ёсьць яшчэ на сьвеце, хоць і шмат іх яшчэ дазядзецца праехаць за ўсё жыцьцё.

*) Гл. №№ 24—40.

лавека над чалавекам, калі ня будзе ні паноў, ні рабоў, калі на ўсім сьвеце будзе устаноўлены праўдзівы социялістычны лад. Усе працоўныя народы тагды, як роўныя з роўнымі ўвойдуць у сусьветны саюз усіх вольных народаў.

Прыймаючы ўсё гэта пад увагу, Б. П. С.-Р., як адзін з атрадаў міжнародовага рэволюцыйнага сацыялізму лічыць, што асноўным пытаньнем сучаснага нацыянальна-палітычнага жыцьця беларускага народу зьяўляецца змаганьне за права на вольнае нацыянальнае самаазначэньне, бо толькі абараніўшы гэтае права, беларускі працоўны народ зможа ўдачна вясьці клясавае змаганьне.

Дзеля дасьціжэньня гэтай першай асноўнай мэты Б. П. С.-Р. лічыць магчымым у даны мамэнт ісьці разам у поўным контакце з усімі беларускімі социялістычнымі, нацыянальна-палітычнымі дэмократычнымі групамі, якія здольны вясьці рэволюцыйнае змаганьне у дасьціжэньні гэтай мэты.

Стоячы на грунце аб'еднаньня ўсіх гэтых груп і элементаў Б. П. С.-Р., прыймаючы пад увагу усю хаатычную дэзорганізацыю беларускае нацыянальна-палітычнае думкі і тую асабістую палітыку, якая вядзецца шмат якімі дзеячамі „ад імя усяго беларускага народу“—лічыць патрэбным вясьці самае актыўнае змаганьне з гэтым злом і заклікае, каб усе разам стварылі адзін агульны фронт, адзін магутны нацыянальна-палітычны арганізм.—Гэткім цэнтрам у данны мамэнт можа быць толькі Рада Народных Міністраў.

Рада Народных Міністраў зьяўляецца у данны мамэнт адзіна правамоцным урадам на Беларусі і мае права прадстаўніцтва Беларусі за граніцай перад усімі дзяржавамі у справе абароны суверэнных правоў беларускага народу на яго вольнае незалежнае дзяржаўнае жыцьцё, а таксама арганізаваць збройную сілу дзеля дапамогі працоўнаму народу у барацьбе з окупантамі.

У адносінах да польскай окупацыі нашага краю Б. П. С.-Р. заяўляе, што пакуль польскі урад офіцыяльна ня прызнае беларускага ураду Рады Народных Міністраў, а будзе падтрымліваць і надалей сепаратычныя страмленьні асобных беларускіх дзеячоў — партыя заклікае працоўны народ байкатаваць усяляякія выбары, якія організуюцца окупацыйнай уладай пад угрозай штыха і на якія ня даў свайй згоды беларускі урад — Рада Народных Міністраў. Партыя дамагаецца, каб окупацыйная польская ўлада ня чыніла ніякіх перашкод у нацыянальнай працы беларускім сялянскім працоўным радам, а таксама каб усё цывільнае упраўленьне было перададзена у рукі беларускага працоўнага народу.

У сваіх агульных дамаганьнях партыя выстаўляе вось гэткія:

1. Рэволюцыйнае змаганьне за права на вольнае нацыянальнае самаазначэньне усіх прыгнецяных народаў і стварэньне праўдзівага сусьветнага вольнага саюза усіх, працоўных народаў.

2. Дзеля таго, што беларуская нацыя ёсьць нацыя аграрная, нацыя працоўнага сярмяжнага сялянства—Б. П. С-Р. зусім не аддзеляе справы нацыянальнай ад справы зямельнай. Партыя лічыць, што беларускае працоўнае сялянства толькі тады зможа разьвіваць усе свае духоўныя багацьці, калі ено будзе забязьпечана зямлей. Вось дзеля чаго Б. П. С.-Р. стаіць за соцыялізацыю зямлі, гэта значыць за такі зямельны парадак, каб уся зямля належала усяму працоўнаму беларускаму народу, каб усе панскія, казённыя, манастырскія, касьцельныя і іншыя землі разам з зямнымі нетрамі і г. д. без усяляякага выкупу належалі тым, хто сам іх абрабляе, хто палівае іх сваім крывавым потам.

3. Коопэратызацыя усёй фабрычна-заводзкай прамысловасьці, а таксама усіх відаў гандляў.

4. Бязплатнае абавязковае агульнае навучаньне у роднай мове. Абавязковае правядзеньне у жыцьцё прынцыпа адзінай працоўнай школы.

5. Скасаваньне ўсіх косьвенных падаткаў і увядзеньне прогрэсыўна падаходнага ападатк.аваньня.

6. Партыя дамагаецца, каб уся земская і мястовая гаспадарка знаходзілася у руках працоўнага народу.

7. Устанаўленьне выбарнага народнага суда.

8. Поўное зьнішчэньне інстытута сьмертнай казьні.

9. Аддзяленьне праваслаўнай цэрквы і каталіцкага касьцёла ад дзяржавы.

10. Безумоўное забязьпячэньне вольнасьці у палітычным і грамадзкім жыцьці кожнае чалавечае асобы (воля друку, сумленьня, сходаў, саюзаў, нечапальнасьць асобы, гасподы і г. д.).

11. Прадастаўленьне нацыянальна-персанальнай аўтаноміі для ўсіх нацыянальных меншасьцяў на Беларусі.

12. Поўная, роўнасьць ува усіх дзяржаўных установах усіх мясцовых моваў.

АПОШНІЯ НАВІНЫ.

Весткі Польскага Генеральнага Штабу.

7 ліпня.

Галіцыйска - Валынскі фронт.

Без асаблівых перамен.

Палескі фронт.

Непрыяцель адходзіць па ўсёй лініі, ўзрывае за сабою масты.

Нашыя атрады на паўночным вучастку ўзялі Пагост і Камень, на паўдзён-жа ад Лунінца Ассову.

Літоўска-Беларускі фронт.

Дужая дзеяльнасьць нашых разьведываючых партыяй.

Мінск і Барысаў у польскіх руках.

ВАРШАВА „Kur. Pol.“ піша па частным, няпэўным весткам, атрыманым 7-га у Варшаве, Менск і Барысаў захоплены польскай ваеннай арганізацыяй.

Ліст Гіндэнбурга да Фоша.

ВЕНА. Гіндэнбург зьвярнуўся да Фоша з уласным лістом, у якім просіць яго ад

Але якая-ж яснасьць? Няма яснасьці... Есьць тое, што ён ня ведаў, як назваць, але прадставіў: вялікая мутная лужына ці нейкія паводкі, ці поўная даджджавой вады канава, а ў ёй паволі плывець шчэпінка, то плывець, то прыстоіць, то паціху перакруціцца там, дзе была...

Няма яснасьці, бо няма глаўнага.

І куды цяпер паплывець тая шчэпінка? Ці-ж ён ведае?

Няма глаўнага. Аля? не, яна ня глаўнае. Што было, перагарэла. Каханьне да яе сьціхла, прытулілася ў куточку. А можа зусім яго ня было, і зусім яго няма. І цяпер, можа, навет і блізкасьць дзяўчыны не змагла-б яго настрою, які ёсьць цяпер, які быў у Маскве на вакзале, калі белы тварык з бліскучымі чорнымі вачмі і пасмачкамі заўважыў наўпроці сябе і спакойна і лёгка адхіліў вочы, зьбялелы, лёгкі і шчыры пасьля хваробы. І пачуваў яшчэ на сабе той радасна вясёлы, ціхі сьмех бліскучых дзявоцкіх вачэй. А не глядзеў і уцяшаўся, што зрабіўся новым, другім.

Дык што-ж глаўнае? Курчавы дзядок, што паднасіў яму махорку ў пушачцы і казаў: «Што душа мае, тым і прымае», і што крычаў, абшчапіўшы кол, у перабой вучню: «Таварышы сяляне! Паслухайце ка мне! Найлепшая праграма»...—гэты дзядок мае глаўнае: змаганьне з панскай няпраўдай. А яму гэта ня глаўнае; калі адзін голас кажа: «Ідзі ў партыю»!—другі голас насьмяхаецца над сваёю-ж палавінкаю і быццам з нейкай нядобрай уцехаю шэпча: „Няма табе партыі! Няма табе партыі“.—«А вы мне, аднак жа, адкажаце: што вы робіце для бацькаўшчыны, для маткі—Беларусі?»—пытаецца касалапы хлапец-аратар.—«Што раблю? Што раблю? Чакайце! аб чым гэта я думаў, апроч таго? Ага: вучань надта добра вымаўляе пабеларуску, а я гарэй; мне мала і слоў, асабліва на адхўлячонныя паняцьці. А на што мне, на што мне? Мая-ж бацькаўшчына—Расія»...

Апанавала драмота сырод сумнай імглы восені на нядрогкіх калёсах з нейкай прыемнай, нямеючай мулкасьцю боку і нагам. «Да універсытэта гаварыў найбольш пабеларуску. І думаў пабеларуску. Не: школа навучыла думаць па-руску. Ці-ж праўда»? І лавіў сябе, як думае: пабеларуску, ці памаскоўску, і ня мог злавіць.—«А вы аднак-жа, адкажыце мне»... Ен нічога ня можа адказаць. Ен навет ня можа адчуць усяе глыбі гора і няшчасьця гэтай старонкі, што цяпер усьцяж укрыта акопамі, крыжамі і магілкамі. Ня можа.—„А вы, аднак-жа“...

Так, аднак-жа, ён што-сьці павінен рабіць. Так, так. «Буду рабіць! буду рабіць»!—грукаталі калёсы з невялічкай горкі і разганялі драмоту сярод сумнай імглы восені, што патроху робіцца сьвятлейшай і весялейшай. Можа і сонейка блісьнець, і тады хочацца адарвацца ад прыемнай мулкасьці калёс і бегчы па дарозе.

М. Гарэцкі.

(*Далей будзе*).

старой нямецкай арміі зрабіць ўплыў на хаўруснікаў у тым кірунку, каб яны адмовіліся ад трэбаваньня выдачы б. нямецкага імпэратара.

Ваенны загавар у Нямеччыне.

ВЕНА. Кар. „Св. Сл." піша, што ў Бэрліне, адкрылі загавар проціў цяперашняга нямецкага ўраду, загавар арганізаваны афіцэрамі. Мелася на мэце зрабіць ваенную дыктатуру.

Па знайдзенных дакумэнтах відаць, што ў загавару прыймала вучасьцьце некалькі тысячаў чалавек.

Паўстаньне ў Чарнагорыі.

З Бэрна тэлеграфуюць у «Neues Wiener Journal», што чарнагорцы у трэці раз паўсталі проціў сербскай ваеннай окупацыі і паліцэйскага гвалту. У паўднёвай часьці Чарнагоры былі крывавыя бітвы. Жыхары вельмі абураны проціў сербаў, шмат чарнагорцаў уцяклі ў Італію. Белградцкая палуафіцыяльная „Сама управа" надрукавала войстры пратэст сэрбскага дэпутата Драговіча сэрбскаму міністру Процічу па прычыне дрэнных адносін сэрбскіх акупацыйных уладаў да чарнагорскага народу.

Інтэрвэнцыя коаліцыі ў Вэнгрыі.

ПАРЫЖ, 7 ліпня. Высшая ваенная рада разглядала ў суботу пытаньне аб дзеяньнях проціў Бэла-Куна. Аканчальнага разьвязаньня пытаньня яшчэ ня зроблена. Палажэньне ў Вэнгрыі ўсё больш пагражаючае, бо з кожным днём зьяўляецца ўсё больш дабравольцаў.

(П. А. Т.).

Лёс Арменіі.

ПАРЫЖ, 7 ліпя. Палкоўнік Гаскель „Радай пяцёх" назначаны дыктатарам Арменіі. Гаскель вярнуўся з Румыніі, дзе займаўся разпамяркаваньнем эміны. Коаліцыя дала яму палнамоцтва самастойна заведываць Арменіяй.

(П. А. Т.).

Француская прэса аб умове між Польшчай і коаліцыяй.

ПАРЫЖ „Echo de Paris" піша: трэба шкадаваць аб гэтай умове па двух прычынах:

1) яна робіць рожніцу між безварунковым вярхоўніцтвам вялікіх дзяржаў і абмежаным—малых;

2) яна памагае ўсялякім антыпольскім інтрыгам і забараняе Польшчы рабіць хаўрусы патрэбныя ёй для гаспадаркі. Дакумэнт аб умове мае на сабе знак пурытанскай палітыкі. Польшча падпісала ўмову з кіслай мінай.

(П. А. Т.).

Беларусь.

Вёска Адамчукі, Міцкунскай воласьці.

Ураджай сёлета добры, дай Божа дацягнуць да яго, бо цяпер жывецца вельмі цяжка, есьці няма чаго, людзі ядуць найбольш траву. Ходзяць розныя пошасьці, людзі хварэюць на гарачку (тыфус), але ўміраюць, дзякаваць Богу мала. Ніякай доктарскай помачы няма. Бліжэйшы доктар жывець у Вялейцы (15 вёрст), але што-ж, калі народ бедны і доктара прывезьці ня можа. Лечацца людзі сваімі лекарствамі. З амерыканскай помаччу вышла дрэнна: Лаварышскі ксёндз, як відаць, дзяліў няроўна, каму колькі хацеў, столькі даваў, але бедных найбольш вытураў вон з плебаніі. І цяпер сярод бедных людзей вялікае знедавальненьне ксяндзом. Можна яшчэ зазначыць, што ксёндз зрана накладаў адну цану, а пад вечар падвышаў. І рабіў яшчэ гэтак: людзям выдаваў дробныя грошы, а назад тых самых грошы ня браў. Беларуская сьвядомасьць у нас невялікая. Баяцца, каб ня быць з беларуса рускім і дзеля таго цягнуць да Польшчы. Але усе-ж-ткі сьвядомыя беларусы сярод сялян у вёсках ёсьць і яны абараняюць беларускую справу, стаяць за яе добра, спораць, чуць ня б'юцца. Кажуць аб Беларусі так, каб гэта ксяндзы аб'явілі па касьцёлах, што гэта нічога ня мае проціў каталіцкай веры і што гэта не пераверне нас на рускіх, дык ба сяляне усе былі «за Беларусь».

Ато яшчэ кажуць, што мы прывыклі гаварыць пацеры папольску, а Беларусь бедная, мала чаго ў сябе мае, няма солі, няма руды, зялеза. Гэтак іх научылі польскія агітатары. Што самі па сабе, калі падзелімся, мы пражыць ня можам, трэба, каб намі апекавалася Польшча ці якая другая дзяржава. А з Літвою ня хочуць іншыя дзеля таго, што таксама баяцца, каб не завялі ў касьцеле літоўскую мову. Калі ім кажам, што як палякі завядуць навучаньне папольску, дык мы можам забыцца сваёй роднай мовы, яны кажуць, што не, усё роўна не забудземся.

Сьвядомасьць патроху расьцець. Почты няма і газэта не даходзіць. Сяляне хочуць, каб газэта друкавалася лацінкаю, бо ніводнага праваслаўнага там няма.

Адамчуцкі.

Купальскае сьвята.

7-га ліпня ў Горадні было арганізавана купальскае сьвята (па стараму стылю 24 чэрвеня). Дзякуючы іныцыятыве і энэргіі прыбыўшай у Горадню вучыцялькі Паўліны Мядзіолка, сьвята адбылося вельмі ўдачна. Галоўным чынам прыймалі вучасьце вучыцялькі, якія былі на зьездзе і Грамада Беларускай Моладзі, якая нядаўна яшчэ заснавалася, але мае ў сваім складзе ужо больш сотні сяброў.

Асабліва пекнае ўражаньне рабіла, калі вялікая грамада вучасьнікаў гэтага сьвята, убраная большасьцю ў парадныя вопраткі, з беларускімі нацыянальнымі штандарамі йшла па Саборнай вуліцы, ў напрамку леса, дзе на беразе старога Нёмна разложана было шмат вогнішчаў, пеяліся народныя песьні, былі карагоды, вянкі і г. д. Адчувалася глыбокая даўнасьць беларускага нацыянальнага сьвята.

Нядаўна выпушчан з польскай турмы Дзекуць-Малей, які праседзіў каля трох месяцаў. Дзекуць-Малей цяпер працуе ў Горадні і заняў пасаду кіраўніка высшай беларускай народнай школы.

У ВІЛЬНІ.

Праверка дакумэнтаў.

Як нам пераказваюць, польская ўлада робіць цяпер праверку дакумэнтаў па кватэрах у б. афіцэраў рускай арміі ў веку да 45 гадоў.

У с у д з е.

У камеры міравога суда (Юраўскі, 36) з учорашняга дня ўжо разглядаюцца справы.

Дзіўная «Арганізацыя».

Ад некаторага часу зьявілася ў Вільні, на Бакшце № 11, «Беларуская Вайсковая Арганізацыя». Арганізацыя навет паслала «дэлегацыю» з 2-х чалавек у Варшаву на чале з скомпромітаваным п. Янсонам, каб гаварыць ад іменьня вайсковых беларусаў. Гэтае выступленьне ў мясцовым грамадзянстве выклікала вялікае абурэньне.

Супрацаўнік «Беларускае Думкі» даведаўся з Цэнтр. Белар. Рады Віл. і Горадз., што Рада нічога ня мае супольнага ні з «Беларускай Вайсковай Арганізацыяй», ні так-жа з п. Родштэйнам, каторы таксама прабуе выступаць ад вайсковых беларусаў.

Аб кватэрах.

У № 4 Урадавага Вестніка Цывільнага Ураду «Усходніх зямель» абвешчана распараджэньне Генеральнага Камісара аб ахране інтэрэсаў кватэрантаў.

Плата за кватэру лічыцца старая з дабаўкай 200/0, а для кватэр, складаючыхся з аднаго чы двух пакояў і кухні, чы без яе—10 0/0.

Валадар мае права прылічыць кошт на асэнізацыю, каналізацыю, ачышчэньне комінаў і г. д. прапарцыянальна выплаце за кватэру.

Грашавы курс.

Падаецца да агульнага ведама, што ад 7-га ліпня г. г. абавязковы гэтакі грашавы курс:

100 р. царск.—200 р. думск.—115 остмар.
100 р. думск.—50 р. царск.—57,50 остм.
100 остм.—86,96 р. царск.—170,97 р. думск.

Маркі польскія і нямецкія павінны прыймацца па курсу:

100 р. царск.—115 мар. польск. ці ням.

БЕЛАРУСЫ!
купляйце і пашырайце сваю газэту. Пішэце у сваю газэту.

Рэдактар і выдавец Э. Падгайскі. Друкарня «Віленскага Выдавецтва», Мала-Стэфанаўская, 23.